

link

Evaluatie van actief netwerkgericht werken voor mensen met een beperking

Lieven Fierens, Margarita Wilson
Valerie Diels, Inge Verhaegen, Wim Peersman, Joris Van Puyenbroeck

Onderzoeksvragen

- Kunnen het sociale netwerk en de sociale steun van personen met handicap versterkt worden?
- Hoe worden netwerkgerichte methodes geëvalueerd door de betrokken hulpverleners en verantwoordelijken?
- Welke methodes van netwerkgericht werken zijn gekend of gebruikt in (semi-) residentiële context? (zie rapport)

28/10/2014 2

Kwantitatieve Analyse

Margarita Wilson

Overzicht

- Steekproef
- Beschrijving van het netwerk
- Determinanten van de kwaliteit van het netwerk
- Uitval van deelnemers over tijd
- Longitudinaal effect van vorming

17/05/2018 4

Steekproef: Deelnemende organisaties

Organisatie	Aantal deelnemers met registratie N (%)	Aantal deelnemers Inclusieweb N (%)
Dienstencentrum Ter Dreve	15 (24%)	15 (17%)
Begeleid Wonen Brussel	9 (14%)	9 (10%)
O.C. Sint-Ferdinand	7 (11%)	8 (9%)
vzw unie-k	6 (10%)	6 (7%)
DVC De Triangel	5 (8%)	5 (6%)
GOMM	5 (8%)	5 (6%)
OC Broeder Ebergiste	5 (8%)	5 (6%)
VZW Stijn	5 (8%)	5 (6%)
MPI Oosterlo	2 (3%)	4 (4%)
VZW De Vierklaver	2 (3%)	2 (2%)
O.C. Clara Fey	1 (2%)	5 (6%)
O.C. Sint-Idesbald	1 (2%)	16 (18%)
Zuides	0	3 (3%)
De Kade	0	1 (1%)
Totaal*	63	89

(*) Er is een discrepantie tussen de personen die geregistreerd zijn als deelnemers aan het onderzoek (N=63) en de ingevulde inclusiewebben (N=89).

17/05/2018 5

Geslacht, leeftijd en taal van de geregistreerde deelnemers (n=63)

Geslacht	Aantal deelnemers N (%)
M	37 (59%)
V	26 (41%)
Totaal	63

Taal	Aantal deelnemers N (%)
Nederlands	56 (89%)
Frans	4 (6%)
Italiaans	1 (2%)
Nederlands en Frans	1 (2%)
Portugees	1 (2%)
Totaal	63 (100%)

Leeftijd	Aantal deelnemers N (%)
<18	7 (11%)
19-40	28 (44%)
41-64	28 (44%)
Totaal	63

17/05/2018 6

Geregistreerde beperkingen

Beperking	Geen N (%)	Lichte N (%)	Matige N (%)	Ernstige N (%)	Zeer ernstige N (%)	Totaal N
Verstandelijke beperking	11 (17%)	18 (29%)	22 (35%)	10 (16%)	2 (3%)	63
Motorische beperking	42 (67%)	6 (10%)	5 (8%)	6 (10%)	4 (6%)	63
Auditiële beperking	60 (95%)	0	1 (2%)	1 (2%)	1 (2%)	63
Visuele beperking	52 (83%)	4 (6%)	3 (5%)	1 (2%)	3 (5%)	63

Beperking	Aantal deelnemers N (%), (N=63)
Gedrags- en emotionele problemen	21 (33%)
Autisme	6 (10%)
Niet-aangeboren hersenletsel	8 (13%)
Spraak- en taalstoornis	8 (13%)
Leerstoornis	27 (43%)
Chronische ziekte	1 (2%)
Andere*	39 (62%)

(*) Voorbeelden Andere: Psychische problemen, epilepsie, FAS, ADHD, beperkt probleemoplossend vermogen, geheugenproblemen, ziekte van Bourneville, OCB, ...

17/05/2018

7

Geregistreerde beperkingen m.b.t. communicatie en mobiliteit

Beperking of afhankelijkheid	Neen N (%)	Ja N (%)	Totaal N
Communicatiebeperkingen*	33 (52%)	30 (48%)	63
Beperkingen m.b.t. verbaal uitdrucksvermogen	41 (65%)	22 (35%)	63
Afhankelijkheid m.b.t. communicatie	24 (41%)	34 (59%)	58
Mobiliteitsbeperking**	33 (55%)	27 (45%)	60
Afhankelijkheid m.b.t. mobiliteit	30 (48%)	33 (52%)	63

(*) Een communicatiebeperking werd aangegeven als 'op bepaalde vlakken'.

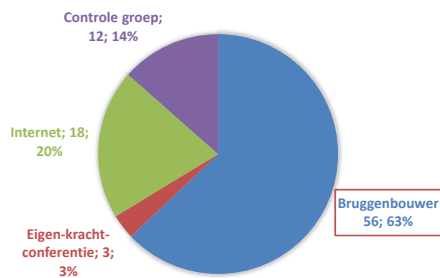
Enkele die genoemd werden: ondersteuning bij gebruik van GSM, e-mails versturen, om gebroels en wensen te verwoorden, bij contact maken, gesprekken aan de gang houden, in contacten met bewindvoerder, ondersteunen bij de boodschap verduidelijken, hulp bij administratie, kaderen van de situatie, hulp om zich goed uit te drukken in het Nederlands, gebruik van gebaren en klanken om zich duidelijk te maken, hulp bij het verstaan van smog of non verbale taal, uitdrukkingen, interpretaties, de persoon die hem hiermee begeleidt moet iemand zijn die hij goed kent, hulp bij gespreksonderwerpen aanreken (geheugenproblemen), weerbaarheid, sociale angst, opkomen voor zichzelf ...

(**) Een mobiliteitsbeperking werd aangegeven als 'op bepaalde vlakken'. Enkele die genoemd werden: enkel aangeleerde/besproken en afgesproken trajecten afleggen grotendeels zelfstandig of in gezelschap van een betrouwbare huisgenoot beperkingen die zich voordoen op vlak van afstand, bijvoorbeeld enkel korte afstanden, geen lange afstanden wandelen, ... beperkingen die zich voordoen op vlak van vervoersmiddelen: driewieler, fiets, elektronische rolwagen, (aangepast) openbaar vervoer of enkel te voet, gebruik van een wandelstok, heeft een arm nodig, een rolwagen...

17/05/2018

8

Gekozen netwerkversterkende methodiek bij baseline (n=89)

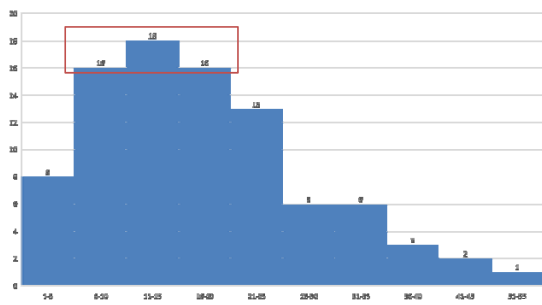

17/05/2018

9

Aantal contacten (N=89)

17/05/2018

11

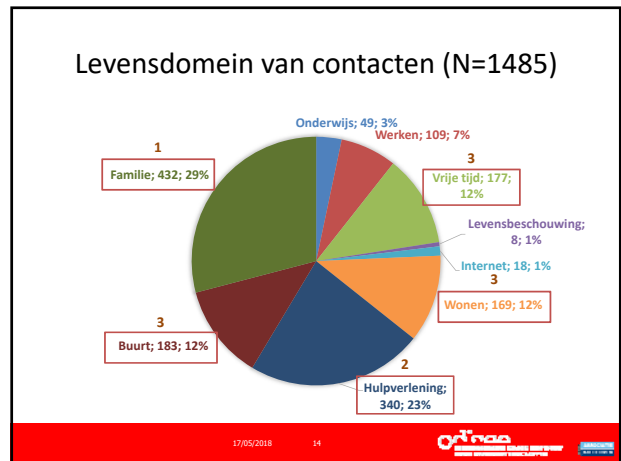
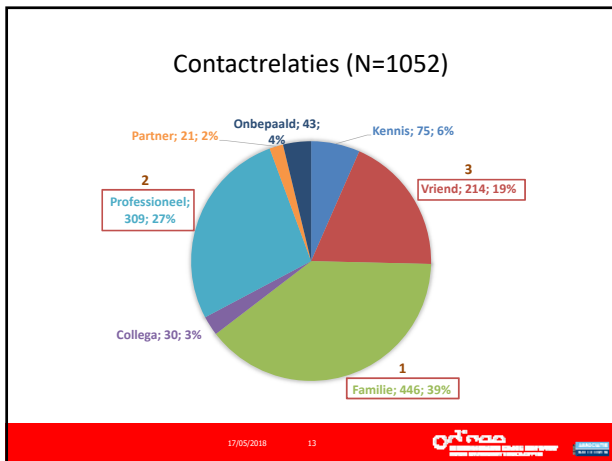
Type contacten en relatie

Aantal contacten/deelnemers	Persoonen N (%)	Overleden N (%)	Dieren N (%)	Plaats N (%)	Groepen N (%)
0	1 (1%)	52 (58%)	60 (67%)	51 (57%)	45 (51%)
1-5	12 (14%)	36 (40%)	29 (33%)	29 (33%)	38 (43%)
≥ 6	71 (80%)	1 (1%)	0	9 (10%)	6 (7%)
Totaal	89	89	89	89	89

Aantal contacten/deelnemers	Kennissen N (%)	Vrienden N (%)	Familie N (%)	College's N (%)	Professionals N (%)	Partner N (%)
0	54 (61%)	30 (34%)	9 (10%)	75 (84%)	20 (22%)	68 (76%)
1-5	33 (37%)	45 (51%)	44 (49%)	14 (16%)	47 (53%)	21 (24%)
6-10	1 (1%)	12 (13%)	26 (29%)	0	18 (20%)	0
11-15	1 (1%)	2 (2%)	10 (11%)	0	2 (2%)	0
16-20	0	0	0	0	2 (2%)	0
Totaal	89	89	89	89	89	89

17/05/2018

12

Frequentie van contactrelaties (N=1095)

Frequentie	Kennis	Vriend	Familie	Collega	Professioneel	Partner	Totaal
Bijna dagelijks	5%	28%	22%	4%	37%	4%	100%
Bijna wekelijks	8%	21%	32%	4%	35%	1%	100%
Bijna maandelijks	7%	15%	58%	0%	18%	2%	100%
Bijna jaarlijks	9%	11%	61%	2%	17%	0%	100%
Bijna nooit	6%	9%	69%	3%	12%	1%	100%
Totaal	7%	20%	41%	3%	28%	2%	100%

Frequentie (% Relatie)	Kennis	Vriend	Familie	Collega	Professioneel	Partner	Totaal
Bijna dagelijks	24%	44%	17%	43%	41%	67%	31%
Bijna wekelijks	33%	30%	22%	37%	35%	10%	28%
Bijna maandelijks	21%	16%	30%	3%	14%	19%	21%
Bijna jaarlijks	13%	6%	15%	7%	6%	0%	10%
Bijna nooit	8%	4%	15%	10%	4%	5%	9%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Emotionele afstand en relatie van contacten (N=1485)

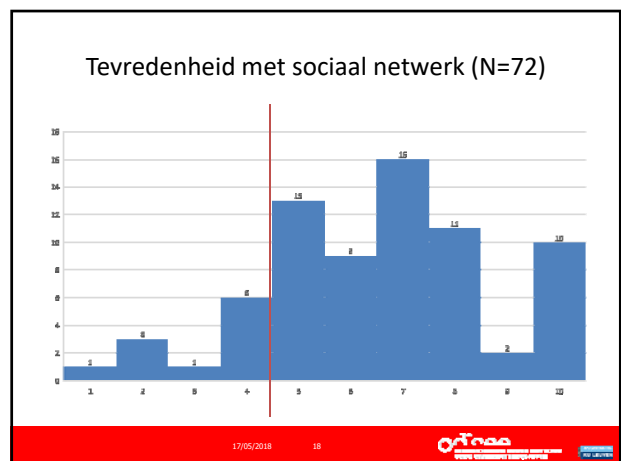
Emotionele afstand	Kennis	Vriend	Familie	Collega	Professioneel	Partner	Totaal
Cirkel 1	3%	23%	49%	2%	13%	10%	100%
Cirkel 2	4%	25%	40%	2%	28%	1%	100%
Cirkel 3	8%	20%	36%	5%	30%	0%	100%
Cirkel 4	15%	12%	37%	1%	35%	0%	100%
Cirkel 5	5%	2%	50%	2%	40%	2%	100%
Cirkel 6	8%	0%	85%	0%	8%	0%	100%
Totaal	7%	20%	41%	3%	28%	2%	100%

Emotionele afstand (% Relatie)	Kennis	Vriend	Familie	Collega	Professioneel	Partner	Totaal
Cirkel 1	5%	17%	17%	10%	7%	76%	14%
Cirkel 2	19%	42%	32%	27%	32%	19%	32%
Cirkel 3	32%	30%	26%	57%	31%	0%	29%
Cirkel 4	39%	11%	16%	3%	22%	0%	18%
Cirkel 5	4%	0%	7%	3%	8%	5%	6%
Cirkel 6	1%	0%	2%	0%	0%	0%	1%
Totaal	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

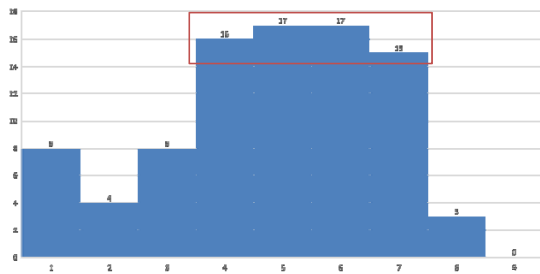
Sociale Steun van/naar contacten (N=1087)

Type steun	Aantal contacten (N = 1087)
Ontvangen	Emotionele steun: 705 (65%)
	Advies en goede raad: 541 (50%)
	Praktische hulp: 515 (47%)
Geven	Gezelligheid: 848 (78%)
	Emotionele steun: 642 (59%)
	Advies en goede raad: 329 (30%)
	Praktische hulp: 409 (38%)
	Gezelligheid: 801 (74%)

Symmetrie	Aantal contacten
Symmetrisch	955 (88%)
Enkel ontvangen	113 (10%)
Enkel geven	19 (2%)
Totaal	1087

Aantal levensdomeinen met contacten (N=88)

17/05/2018

19

Determinanten van sociaal kapitaal (1)

Tevredenheid

- +: Relatie (wie een vriend of partner in netwerk heeft)
- -: Spraak- en taalstoornis, beperking m.b.t. het verbaal uitdrucksvermogen, afhankelijkheid inzake communicatie

Aantal contacten

- +: een verstandelijke beperking hebben (in vergelijking met andere handicaps), wie verschillende relaties aanduidt (kennissen, vrienden, familie, collega's, professionals), wie verschillende domeinen aanduidt (onderwijs, werken, vrije tijd, levensbeschouwing, wonen, hulpverlening, buurt, familie)
- -: Gedrags- en emotionele problemen, leerstoornis

17/05/2018

20

Determinanten van sociaal kapitaal (2)

Aantal minstens bijna wekelijkse contacten

- +: Verstandelijke beperking, wie verschillende relaties aanduidt (kennissen, vrienden, familie, collega's, professionals, partner), wie verschillende levensdomeinen aanduidt, (onderwijs, werken, vrije tijd, levensbeschouwing, wonen, hulpverlening, buurt, familie)
- -: Gedrags- en emotionele problemen

Aantal domeinen

- +: Verstandelijke beperking, wie verschillende relaties aanduidt (kennissen, vrienden, familie, collega's, professionals)
- -: Gedrags- en emotionele problemen, leerstoornis

17/05/2018

21

Uitval van deelnemers over tijd

Determinanten

- **Blijvende deelnemers hadden betere netwerken dan uitvallende deelnemers:** Aantal contacten, aantal minstens bijna wekelijkse contacten, aantal domeinen

Kenmerken

- **Blijvende deelnemers hadden andere kenmerken dan uitvallende deelnemers:** Verstandelijke beperking, relatie (kennissen, vrienden, professionals), domein (wonen, hulpverlening, buurt, familie)
- **Blijvende deelnemers hadden minder dan uitvallende deelnemers:** Gedrags- en emotionele problemen, niet-aangeboren hersenletsel, spraak- en taalstoornis

17/05/2018

22

Longitudinaal evolutie van sociaal netwerk : niet gecontroleerd

Gemiddeld betere netwerken bij 2de meting

- Aantal contacten, aantal minstens bijna wekelijkse contacten, aantal domeinen
- Effect van actief netwerkgericht werken? Onzeker wegens onvoldoende controle

Gemiddeld nog betere netwerken bij 3de meting

- Aantal contacten, aantal minstens bijna wekelijkse contacten

17/05/2018

23

Conclusies

- Specifieke kenmerken van kwetsbare sociaal netwerk die aandacht behoeven
 - Geen verschil meetbaar tussen de verschillende methodieken (mede door verschillende grootte van de groepen)
 - Activerend netwerkversterkend werken lijkt samen te hangen met een positieve evolutie in het sociaal kapitaal, echter belangrijke methodologische beperkingen (uitval, geen controle op acties, controlegroep geen tweede meting)
- Hoe is het proces gelopen? Via kwalitatief onderzoek

28/10/2014

24

Kwalitatieve analyse

Lieven Fierens

ortnaa
HET NEDERLANDSE HORECA INSTUUT
VOOR Ondernemers en Schakel

Overzicht

- Interviews
- Survey
- Interviews

17/05/2018

26

ortnaa
HET NEDERLANDSE HORECA INSTUUT
VOOR Ondernemers en Schakel

Interviews: Inclusieweb

Brengt zaken in beweging

Blijft moeilijk voor sommige mensen

- Teveel visuele prikkels, vergt veel energie, confronterend

Betrouwbaarheid blijft een zorg

- Vluchtigheid en tijdsgebondenheid van contacten, materialisme, voldoen aan de norm, vergeetachtig, interpretatie begeleider

17/05/2018

27

ortnaa
HET NEDERLANDSE HORECA INSTUUT
VOOR Ondernemers en Schakel

Interviews: Drempels

Eigen netwerk

- Geen besef van het belang van een sociale netwerk, onderschatting cliënt, geen besef van de noden van de cliënt, niet hun taak, overbelasting

Omgeving

- Geen appreciatie t.a.v. cliënten, wilde verhalen

Begeleiders

- Tijdsgebrek vs. impact, acties in de buurt moeilijk voor mobiele diensten

17/05/2018

28

ortnaa
HET NEDERLANDSE HORECA INSTUUT
VOOR Ondernemers en Schakel

Interviews: Vrijwilligerswerking

Rekrutering

- Toeval, eigen interesses, groepsactiviteiten, folders, feesten

Uitdagingen m.b.t. vrijwilligers

- Kleine pool, overbevraging, amusementswaarde, uit handen geven van bepaalde taken

Uitdagingen m.b.t. cliënten

- Verkeerde verwachtingspatronen, moeilijk appreciatie tonen, wederkerigheid installeren (cliënte kan die soms niet alleen)

17/05/2018

29

ortnaa
HET NEDERLANDSE HORECA INSTUUT
VOOR Ondernemers en Schakel

Interviews: Internet

Uitdagingen

- Beleid binnen organisatie, infrastructuur, controle, privacy,

Competenties begeleiders

- Afstand vs. Nabijheid, verborgen online groepsdynamieken

Competenties cliënten

- In- en uitloggen, beheren van accountgegevens, dubbelklikken

17/05/2018

30

ortnaa
HET NEDERLANDSE HORECA INSTUUT
VOOR Ondernemers en Schakel

Interviews: Good practices

- Buurt (openluchtcinema, contact met scholen en inclusie- en integratie ambtenaar, delen van clublokaal)
- Aanbod diensten door cliënten zelf ("Lets Gent", "Solidare-it")
- Cliënten zelf initiatief laten nemen (zelf vervoer naar evenement zoeken)
- Promotie (affiches, Facebookpagina, buddyprojecten)
- Uitwisseling tussen voorzieningen

17/05/2018

31

Survey: Inclusieweb en vorming

Inzetbaarheid inclusieweb

- Begeleiders voelen zich bekwaam om het inclusieweb te gebruiken. Het inclusieweb leidt niet alleen tot registraties, maar ook tot acties.

Impact vorming

- Bewustwording en meer bedachtzaamheid inzake het netwerk. Men kijkt kleiner en meer lokaal naar mogelijke kansen. Belangrijkste randvoorwaarde om netwerkversterkend te werken is de mindset van alle betrokkenen.

17/05/2018

32

Survey: voorbeeld acties

- Actief leren werken met een verjaardagskalender om band met het netwerk te onderhouden. € ⌚ ⌚
- Een verloren gegaan contactpersoon terug aanspreken. ⌚
- Meer contact maken met de vrienden, ex- collega's door o.a. het sturen van mailtjes. ⌚ ⌚
- Begeleid werk op 2 verschillende plaatsen: drankautomaten opvullen in een school, papier versnipperen in een spaarbank. ⌚ ⌚ ⌚
- Met GPS-systeem op gsm leren werken. ⌚ ⌚ ⌚
- Vrijwilliger om met cliënt naar de bib te gaan, zoeken. € ⌚
- 1x per week zelfstandig naar de brouwer/ krantenwinkel in de buurt gaan. € ⌚ ⌚ ⌚

17/05/2018

33

Interviews: wie?

$$6♂ + 5♀ = 11 \text{ cliënten}$$

10 volwassenen + 1 minderjarige
8 residentieel + 3 begeleid wonen

$$9♀ + 2♂ = 11 \text{ begeleiders}$$

28/10/2014

34

Interviews: Motivatie en interesse

Verdeelde meningen, verdeelde wensen onder cliënten

- 'Laat maar zo, groot genoeg'
- 'Ja, graag, meer mensen'
- 'Ja, graag, betere contacten'

Begeleiders werken op maat

Belang van overledenen

Liefdesrelaties

28/10/2014

35

Interviews: Communicatie en mobiliteit

Communicatie

- Kunnen communiceren, durven communiceren
- Taal als hinderpaal
- Opkomst van de smartphone en tablet

Mobiliteit

- Openbaar vervoer
- Aangepast vervoer
- Rolstoeltoegankelijkheid (n=3)

28/10/2014

36

Interviews: Sociale competenties

Vaardigheden (van cliënt)

- *Have en de have not's*
- Ondersteunen in communicatie door begeleiders
- Oefenen in groepsverband

Persoonlijkheid/Mindset (van cliënt)

- 😞 Verlegen, angsten, snel ongerust, ...
- 😊 Vriendelijk, toont interesse, nieuwsgierig, vlot, ...

28/10/2014

37

Interviews: Context van ontmoeting

Context

- Domeinen **werken** en **vrije tijd** uitgelicht

Bezoek

- Verschil tussen op bezoek gaan of bezoek ontvangen
- Verschil tussen residentieel of begeleid wonen

28/10/2014

38

Interviews: ervaren kwaliteit van contacten

Genoemde 'Important others': begeleiders, (half)zussen en broers, medebewoners, partners, mensen uit dagbesteding

Beleven van de relatie

- Goede tijden (*roots*, kleine dingen, sport,...)
- Slechte tijden (nabije familie)

Sociale steun

- Gevarieerd verhaal? Wederkerig door selectie?

28/10/2014

Emotioneel

Advies en goede raad

Praktische hulp

Gezelligheid

Interviews: Netwerkversterking (1)

Competentie als professional

- Geloof dat ik het kan – *self efficacy*
meestal wel

Mindset van professional

- Geloof dat het werkt (en dat het zal moeten)
meestal wel

28/10/2014

40

Interviews: Netwerkversterking (2)

Voorbeelden belemmeringen op niveau van de cliënt

Kostprijs (activiteiten, vakanties, vervoer, ...)
Angstig omtrent netwerkversterkende acties
Vervoer
Afhankelijk van anderen (vrijwilligers)
Gezondheidsredenen
Sociaal onwenselijk gedrag
Verblijfplaats is geen gekende regio
Geen tijdsbesef

Voorbeelden belemmeringen op niveau van de organisatie/begeleider

Gebrek aan tijd
De organisatie ligt afgelegen
De procedures (bv, aparte sociale dienst)
Gebrek aan internetverbinding

28/10/2014

41

Interviews: Netwerkversterking (3)

Voorbeelden belemmeringen op niveau van het netwerk

Vergrijzing netwerk
Mindset van netwerk omtrent netwerkversterking
Familiekwesties die contacten verhinderen
(Over)bescherming van de cliënt/ niet willen lastig vallen van anderen
Vertrouwenskwesaties t.a.v. de begeleidende organisatie
Ongepaste inmenging van netwerk in andere begeleidingen
Toegenomen complexiteit van gezinssituaties

28/10/2014

42

Interviews: Netwerkversterking (4)

Voorbeelden succesfactoren op niveau van de organisatie/begeleider

Contacten met de lokale verenigingen/overheden
Vertrouwen/mandaat van de organisatie om aan netwerkversterking te doen
Kennis van de regio
Weinig/geen begeleidingswissels in langdurig traject
Elke cliënt heeft een individueel samengesteld en gevarieerd programma
Extra budget binnenhalen (projectsubsidies, serviceclubs)
Eigen believe in werken met smartphones/tablets
Intervisie
Opleiding

28/10/2014

43

Conclusie rond methodieken

Wat komt door de methodieken van L.ink?

- Respondenten vermelden specifieke methodiek BRB, Internet, EKC niet zelf spontaan
- Het onderzoek L.ink gaf (meer/terug) *drive* en motivatie. Bewijs dat we mogen. Bewijs dat we goed bezig zijn.

Wat komt door netwerkversterking algemeen?

- Bij de respondentengroep van de interviews benoemde men dat men reeds goed bezig was

28/10/2014

44

Conclusie rond organisatiekenmerken

VTO

- Weinig nood aan vorming
- Meer nood aan intervisie

Mandaat

- Bezig met netwerkversterking op elk niveau
- Duidelijke keuzes
- Werkgroepen
- Wijzigende functieprofielen

28/10/2014

45

Conclusie rond impact en tevredenheid

Verbetering van kwaliteit van leven

- Stijging van het zelfvertrouwen
- Verbetering zelfbeeld
- Minder afhankelijk van begeleiding
- Sociaal isolement is verdwenen

Kritisch

- 'Veel investering slechts weinig of trage verandering van netwerk'
- Behouden van motivatie en blijvende onderzoekende houding

Ergens bijhoren – *Sense of belonging*

28/10/2014

46

